

INTERPELLATION TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2019-04-24
Besvaras senast
2019-05-08

Till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2018/19:202 Situationen i Zimbabwe

Zimbabwe har en lång historia som auktoritär stat där yttrande- och mötesfriheten varit starkt begränsad och där oppositionella lever under konstant hot om förföljelse, utomrättsliga arresteringar och tortyr. President Robert Mugabe och hans parti Zanu-PF styrde landet sedan självständigheten 1980, med undantag för en period av samregerande med oppositionen 2009–2013, vilket gör att Zimbabwe i stort sett har fungerat som en enpartistat sedan frigörelsen från kolonialmakterna.

Efter självständigheten sattes ett återuppbyggnadsprogram igång. Grundskolan blev allmän och avgiftsfri, fattiga zimbabwier fick rätt till fri hälsovård och minimilöner infördes. I dag var det länge sedan Mugabe lämnade de visioner och ideal han till en början hade. Nu går hans egen maktposition ständigt före den zimbabwiska befolkningens bästa.

Zimbabwe är i dag i stort behov av en verklig jordreform, där den svarta befolkningen får tillbaka den jord den bestals på under det brittiska kolonialstyret. Men när Mugabe använde jordfrågan och en retorik om kolonialism handlade det alltid om att skapa legitimitet för hans egen regim och om att misskreditera den brokiga oppositionen mot hans styre, inte om rättvisa för befolkningen.

Efter kuppen i november 2017 då Mugabe avsattes och Emmerson Mnangagwa valdes till president väcktes ett hopp om förändring i Zimbabwe. Det blev dock snabbt tydligt att den nytillträdde presidenten inte agerade i enlighet med vare sig det han lovat eller den zimbabwiska konstitutionen. I stället fortsatte Mnangagwa – som för övrigt var högt ledande militär och delansvarig under Gukurahundimassakern, då över 20 000 människor i sydvästra Zimbabwe mördades – på samma auktoritära bana. Häromdagen attackerades 263 Chats kontor med tårgas efter att de rapporterat om polisens ”utrensning” av gatuförsäljare i Harare.

Jag besökte Zimbabwe i mitten av mars och träffade bland annat ett trettiotal organisationer och besökte två kåkstäder för att få prata med dem som bor där. Deras behov är skriande. Det handlar om bättre tillgång till vatten, toaletter och el, likväl som gratis skolor, yttrandefrihet och en okorrumperad offentlighet.

Ett paket smör kostar i dag omkring 50 kronor, och köerna till

bensinstationerna ringlade sig hundratals meter. Arbetslösheten är 90 procent, och många elever hoppar av skolan i förtid. Mitt i allt detta drabbas flickor och kvinnor ytterligare då det är de som sköter hemmet och blir misshandlade och våldtagna av sina frustrerade män eller av andra män, ibland även pojkar, på vägen till och från skolan.

Ojämligheten är enorm mellan makteliten och folket. Den avsatte presidenten Mugabe har fortfarande samma lön som innan, 20 anställda som servar honom och en lyxbil till sitt förfogande. Jordbruksreformen, som kunde ha varit en framgångssaga med tanke på den bördiga mark som finns i Zimbabwe, blev ett fiasko då lantegendomarna inte gavs till den kunniga lokalbefolkningen utan till maktens män inom både regeringen och det militära. Markerna som tidigare producerade så mycket att landet kunde exportera odlas knappt i dag. När jag reste mellan Harare och Bulawayo hade jag för 30 år sedan fått se fullt av odlad mark, men i dag såg jag mest sly och någon enstaka mager boskap.

I detta läge, när yttrandefriheten och mötesfriheten inskränks, när oppositionella fängslas, torteras och dödas och när aktivister i civilorganisationer tystas, har vissa länder valt att dra tillbaka sitt bistånd. Detta med hänvisning till den auktoritära regimen och det krympande demokratiska utrymmet. Detta trots att det drabbar folket. Sverige har i stället valt att fortsätta sitt bistånd via framför allt civilsamhällesorganisationer och FN för att bland annat bygga upp demokrati från grunden, stärka kvinnor och ge dem stöd samt se till att kåkstädernas barn får hjälp att klara skolan och har fritidsaktiviteter.

Nyligen drabbades Zimbabwe av en cyklon som förstörde hem och mark för hundratusentals zimbabwier. Om alla länder hade lämnat sitt biståndsarbete i Zimbabwe hade det varit en lång process att kunna få igång nödhjälp. Tack vare de länder som är kvar och stöttar civilsamhället kunde stödarbetet komma igång relativt snabbt, även om mycket återstår att göra.

Internationella valutafonden (IMF) varnar för att 15 afrikanska länder ligger i högriskzonen för att drabbas av en skuldcrisis. Ett av länderna är Zimbabwe. Under fem år har länderna söder om Sahara i genomsnitt ökat sin skuld från 30 till 50 procent av respektive lands bnp. Pengarna används ofta till stora infrastrukturprojekt. Till skillnad från tidigare skuldcrisiser, då lånen framför allt låg hos IMF, Världsbanken och andra bilaterala biståndsgivare, har de 15 länderna i hög grad vänt sig till privata långgivare.

Eftersom de privata lånen i regel är dyrare och svårare att överblicka samt också löper över kortare tid är de särskilt riskabla för dessa länder, som i många fall är starkt beroende av råvaruexport.

Vänsterpartiet har återkommande motionerat om att Sverige bör agera för att möta den växande skuldkrisen, som drabbar fattiga länder extra hårt.

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsrådet Peter Eriksson:

- 1) Avser statsrådet att verka för att Sverige ska ha beredskap för att kunna återuppta det bilaterala biståndet till den zimbabwiska regeringen så fort det finns tecken på en stärkt, stabil och varaktig respekt för de mänskliga rättigheterna i landet?
- 2) Avser statsrådet att verka för att Sverige ska använda sin långvariga relation och det långvariga utvecklingssamarbetet med Zimbabwe till att lyfta den zimbabwiska regeringens övergrepp på de mänskliga rättigheterna?
- 3) Avser statsrådet att verka för att Sverige fortsatt ska stötta folket och civilsamhället, inkluderat oppositionen och människorättsförsvarare, i våra samarbetsländer trots att deras regeringar väljer att gå i en alltmer auktoritär riktning?
- 4) Avser statsrådet att ta initiativ för att Sverige som enskilt land såväl som i EU och FN ska agera för att uppmärksamma frågan om den växande skuldbördan och ta fram en strategi för att förebygga kommande skuldkriser?

.....

Yasmine Posio (V)

Överlämnas enligt uppdrag

Anna Aspegren